

IFAU – INSTITUTET FÖR
ARBETSMARKNADSPOLITISK
UTVÄRDERING

Betygsatta barn – spelar det någon roll i längden?

Anna Sjögren

RAPPORT 2010:8

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) är ett forskningsinstitut under Arbetsmarknadsdepartementet med säte i Uppsala. IFAU ska främja, stödja och genomföra vetenskapliga utvärderingar. Uppdraget omfattar: effekter av arbetsmarknadspolitik, arbetsmarknadens funktionssätt, arbetsmarknadseffekter av åtgärder inom utbildningsväsendet och arbetsmarknadseffekter av socialförsäkringen. IFAU ska även sprida sina resultat så att de blir tillgängliga för olika intressenter i Sverige och utomlands.

IFAU delar även ut forskningsbidrag till projekt som rör forskning inom dess verksamhetsområden. Forskningsbidragen delas ut en gång per år och sista dag för ansökan är den 1 oktober. Eftersom forskarna vid IFAU till övervägande del är nationalekonomer, ser vi gärna att forskare från andra discipliner ansöker om forskningsbidrag.

IFAU leds av en generaldirektör. Vid institutet finns ett vetenskapligt råd bestående av en ordförande, institutets chef och fem andra ledamöter. Det vetenskapliga rådet har bl.a. som uppgift att lämna förslag till beslut vid beviljandet av forskningsbidrag. Till institutet är även en referensgrupp knuten där arbetsgivar- och arbetstagersidan samt berörda departement och myndigheter finns representerade.

Rapporterna finns även i tryckt format. Du kan beställa de tryckta rapporterna via telefon eller mejl. Se nedanstående kontaktinformation.

Postadress: Box 513, 751 20 Uppsala

Besöksadress: Kyrkogårdsgatan 6, Uppsala

Telefon: 018-471 70 70

Fax: 018-471 70 71

ifau@ifau.uu.se

www.ifau.se

IFAU har som policy att en uppsats, innan den publiceras i rapportserien, ska seminariebehandlas vid IFAU och minst ett annat akademiskt forum samt granskas av en extern och en intern disputerad forskare. Uppsatsen behöver dock inte ha genomgått sedvanlig granskning inför publicering i vetenskaplig tidskrift. Syftet med rapportserien är att ge den ekonomiska politiken och den ekonomisk-politiska diskussionen ett kunskapsunderlag.

Betygsatta barn

– spelar det någon roll i längden? *

av

Anna Sjögren¹

2010-05-24

Sammanfattning

Avskaffandet av betygen i grundskolans låg- och mellanstadium under sjuttio-talet fick långsiktiga konsekvenser för vissa av de barn som därmed inte fick betyg. Effekterna ser inte likadana ut för alla barn. Resultaten tyder på att betygsfriheten missgynnade flickors utbildningslängd. Bland de lågutbildades döttrar var det färre som klarade gymnasiet när de inte fick betyg. För pojkar ser effekterna olika ut beroende på familjebakgrund. Medan sannolikheten att klara gymnasiet minskade bland söner till lågutbildade när betygen avskaffades, ser betygsfriheten ut att ha gynnat söner till högutbildade föräldrar. Den senare gruppen genomgick högskolestudier i högre utsträckning och fick dessutom högre inkomster som vuxna när betygen togs bort i låg- och mellanstadiet.

* Jag är tacksam för synpunkter från David Figlio, Erik Grönqvist, Andrew Leigh, Mikael Lindahl, Per Petersson-Lidbom, Björn Öckert och många andra. Uppsatsen baseras på en datainsamling som genomfördes tillsammans med Johnny Zetterberg. Jag är tacksam för den möda arkivarier ute i Sveriges kommuner lagt ned på att hitta dokument som visar när betygen avskaffades. Helena Svaleryd har varit generös och delat med sig av kommundata.

¹ IFAU och IFN, anna.sjogren@ifau.uu.se

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
2	Svenska skolan och betygsreformen.....	5
2.1	Reformen	6
3	Hur mäta effekterna av att avskaffa betygen i skolan?.....	8
3.1	Empirisk metod	8
3.2	Datakällor	11
3.3	Variabler och hur jag mäter.....	11
3.4	Vad styrde reformprocessen?	12
4	Effekter av skriftliga betyg i skolan	14
4.1	Betygsatta flickor utbildade sig längre.	14
4.2	Kan vi lita på resultaten?	16
5	Alla påverkas inte på samma sätt av betyg.....	17
5.1	Betyg bra för barn till grundskoleutbildade.....	17
5.2	Barn till gymnasieutbildade.....	19
5.3	Högutbildades söner gynnades av betygsfrihet	21
6	Slutord	23
	Referenser	25
	Tabellbilaga	27

1 Inledning

Skolforskare börjar bli överens om att vissa skolor och lärare är bättre på att förmedla kunskap än andra och att det dessutom är så att vissa lärare och skolor passar särskilt bra för vissa barn (Grönqvist och Vlacos 2008). Det är dock inte helt enkelt att säga vad det är hos lärare och skolor som fungerar. Vissa studier pekar på att lärares eller skolors betygsättning och kunskapsmål spelar roll (Figlio och Lucas 2004; Betts och Grogger 2003). Elever som utsätts för tuff betygsättning gör ofta bättre ifrån sig på kunskapstester, men mycket tyder samtidigt på att höjda kurskrav kan medföra att svaga elever istället misslyckas eller ger upp.² En annan lärdom är att system som belönar lärare och skolor som har en hög *andel* elever som uppnår en viss bestämd kunskapsnivå, tenderar att leda till att undervisningsresurser tas från de allra svagaste som ändå inte har en chans att lyckas och från de elever som ligger långt över ribban. I stället satsas resurser framförallt på dem som är på gränsen till att klara målen (Neal och Schanzenbach 2008).

Betygens vara eller inte vara har länge varit en kontroversiell fråga i den svenska skoldebatten. Medan motståndarna brukar anföra att betyg leder till osund konkurrens och att betygen skadar svagpresterande barn från utbildningssvaga miljöer, hävdar anhängarna att betyg är en förutsättning för att följa upp och hindra att barn kommer på efterkälken (Andersson 1999; SOU 1977:99; SOU1992:86). Pendeln har på senare år svängt till betygens fördel även om motstånd finns kvar, framförallt på den politiska vänsterkanten, men betygen ser ut att vara på väg tillbaka i den svenska skolan (DS 2008).

Trots hettan och tvärsäkerheten i betygsdebatten är den vetenskapligt grundade kunskapen om betyg skral. Syftet med denna uppsats är därför att öka vår kunskap om betygens effekter genom att undersöka konsekvenserna av den betygsreform som avskaffade låg- och mellanstadiebetygen i den svenska grundskolan under 1970-talet.

Teoretiskt kan man tänka sig att betyg skulle kunna ha både positiva och negativa effekter på barns inläring och att effekterna inte behöver vara likartade för alla barn. Betyg kan ses som en form av belöning för uppnådda resultat. De kan därför vara motiverande och leda till positiva inläringseffekter för den som med lite ansträngning kan sträva efter ett högre betyg. Om ribban däremot ligger för högt, eller för lågt, uteblir den moti-

² Se Hall (2009) för en effektstudie av förlängningen av den svenska gymnasieskolans praktiska program.

verande effekten. Betyg kan också förmedla information. Dels kan betyg tydliggöra sambandet mellan ansträngning och resultat, dels kan betyg avslöja elevens styrkor och svagheter. Dessutom kan betygen ge signaler om vad som anses vara viktiga kunskaper och beteenden. Den information som betyg förmedlar kan därför antingen stimulera till lärande om den förmedlar att arbete lönar sig och att eleven kan nå resultat om den vill, eller verka demotiverande om självförtroendet får sig en törn eller om betygen sätter fokus på fel saker.

Ekonomiska modeller av betygsättning handlar oftast om betygs-kriterier snarare än om betyg i sig. Ett vanligt resultat är dock att tuffare betygsättning kan vara bra för vissa elever, men negativt för de svagaste eleverna som ger upp när kraven blir för höga (Becker och Rosen 1992; Betts 1998), något som också tycks stämma empiriskt (Figlio och Lucas 2004; Betts och Grogger 2003). Ekonomisk, psykologisk och pedagogisk forskning om hur belöningar och olika former av feedback påverkar motivation, självförtroende och inläring är emellertid inte entydig utan pekar på att effekten beror på hur belöningar och feedback utformas (Benabou och Tirole 2002; Deci et al 1999; Cameron et al 2001; Hattie och Timperley 2007).

Det finns knappt några empiriska studier av att bli betygsatt i sig. Två nya, men ännu opublicerade uppsatser, undersöker effekter av att olika typer av betygsättning tillämpats vid olika utbildningsinstitutioner. Den ena studien, av Banderia et al (2009), utnyttjar att institutioner vid ett engelskt universitet hade olika former för feedback och betygsättning. Författarna finner att det gick bättre för studenter som fick feedback i mitten av sin kurs, jämfört med studenter som bara fick slutbetyg på kursen. Den andra studien, av Azmat och Iriberry (2009), undersöker effekterna av att införa relativa betyg, vid sidan av de absoluta betygen i en baskisk gymnasieskola. De finner att eleverna ökade sina prestationer när de fick veta sin rang i årskursen.

När det gäller långsiktiga effekter av att betygsätta grundskolebarn saknas däremot empirisk forskning helt. Detta kan förklaras av att det ofta bestäms centralt när och om barn betygsätts vilket gör att det sällan finns någon möjlighet att jämföra hur det går för betygsatta barn i förhållande till betygsfria barn som i övrigt gått i liknande skolor.

Avskaffandet av låg- och mellanstadiebetygen i Sverige under 1970-talet erbjuder en unik möjlighet att undersöka betygens effekter på barn eftersom betygen avskaffades vid olika tidpunkt i olika kommuner. Syftet med denna studie är att undersöka konsekvenserna för utbildningslängd och inkomst som vuxen av att bli betygsatt i tidig ålder samt att ta reda på om följderna av att bli

betygsatt varierar beroende på studiebegåvning och familjebakgrund. Jag utnyttjar den skillnad i betygsättning mellan kommuner som uppstod i samband med införandet av en ny läroplan för grundskolan 1969 (Lgr69). Skolöverstyrelsen gav då kommunernas skolnämnder möjlighet att ersätta betygen i årskurs tre och årskurs sex med terminsvisa utvecklings- eller kvartssamtal. 1982 togs sedan låg- och mellanstadiebetygen bort helt, i och med införandet av Lgr80.

Resultaten av analysen pekar på att betyg i tidig ålder har långsiktiga konsekvenser för vissa grupper av barn. Jag finner att flickor som blivit betygsatta i genomsnitt skaffar sig något längre utbildning. För döttrar till lågutbildade är det framförallt sannolikheten att gå gymnasiet som påverkas, vilket tyder på att betygen är viktiga för de svagpresterande flickornas skolprestationer. Även för söner till lågutbildade ser betygen ut att vara positiva för sannolikheten att gå gymnasiet. Resultaten tyder på att andelen av barn till lågutbildade som inte gick gymnasiet ökade med 8 till 16 procent för flickor och 7 till 10 procent för pojkar när betygen avskaffades. Söner till högutbildade gynnas däremot av att slippa betyg. Andelen som skaffade sig en högskoleutbildning ökade med 4 till 7 procent och deras årsinkomst som vuxna ökade med 5 till 9 procent när betygen avskaffades.

Rapporten inleds med en kort beskrivning av hur skolan var organiserad och hur betygsättningen såg ut när betygsreformen genomfördes. Jag beskriver också själva betygsreformen. Därefter diskuteras den empiriska ansatsen som används i analysen av betygens effekter och vilka data och mått som används. I rapportens fjärde avsnitt analyseras effekter av att avskaffa betyg på utbildningslängd och inkomster i vuxenlivet. I avsnitt fem går jag sedan vidare och undersöker hur betyg påverkar barn från olika utbildningsbakgrund och delar av förmågefördelningen. Denna rapport är en svensk sammanfattning av Sjögren (2010) "Graded Children. Evidence of longrun consequences of school grades of a nationwide reform". Läsare som är intresserade av metodologiska detaljer och mer utförlig redovisning av delresultat hänvisas dit.

2 Svenska skolan och betygsreformen

Fram till 1990-talet var den svenska skolan mycket centraliserad. Även om kommunerna drev skolorna, var lärare och rektorer statsanställda och skolbudgeten var centralt bestämd och finansierad (von Greiff 2009). Det fanns

därför inte så stort utrymme för lokal variation i hur skolan var utformad i olika kommuner. Dessutom var elever hänvisade till en bestämd skola i närområdet.

Före den betygsreform som studeras i denna uppsats föreskrev skollagen att elever skulle betygsättas på vårterminen i årskurs tre och årskurs sex, samt höst- och vårtermin i högstadiet (årskurs sju-årskurs nio). Betygen gavs på en relativ skala från 1 till 5 (1 lägst och 5 högst) där medelbetyget i landet skulle vara 3. Betygsnormen upprätthölls genom nationella standardprov i svenska, matematik och engelska i årskurserna fem och åtta, som var vägledande för betygsättningen (Skolöverstyrelsen, 1969).

I och med betygsreformen, som genomfördes i samband med införandet av en ny läroplan för grundskolan (Lgr80) år 1982, avskaffades betygen i låg- och mellanstadiet helt och betyg gavs endast från och med vårterminen i årskurs åtta. Systemet med nationella standardprov fortsatte som tidigare trots att betygen avskaffades.

Redan 1969 tilläts dock kommunerna att besluta om att ta bort betygen i skolans lägre stadier under förutsättning att de ersattes med terminsvisa utvecklingssamtal (Skolöverstyrelsen 1969). År 1970 föreskrev Skolöverstyrelsen dessutom att lärare skulle bjuda in föräldrar till kvartssamtal om elevens utveckling en gång per termin redan från årskurs ett (Skolöverstyrelsen 1970). I och med denna ökade kontakt mellan skola och hem, ansåg man att betyg inte längre var nödvändiga. Betygsfriheten innebar alltså inte att föräldrar blev helt utan information om barnens utveckling, utan endast att de kvantitativa, skriftliga betygen försvann i slutet av låg- och mellanstadiet. Fram till 1982 kunde lärarna förmedla betygsliknande omdömen vid dessa kvartssamtal, om det efterfrågades av föräldrarna. Efter 1982 gjordes det tydligt att endast barnets utveckling skulle diskuteras och att betygsliknande information inte fick förekomma (Andersson 1999).

2.1 Reformen

Möjligheten att ta bort betygen utnyttjades av ett växande antal kommuner under 1970-talet fram till dess att betygen i grundskolans lägre stadier helt avskaffades 1982. Genom en enkätundersökning till landets kommuner har jag kartlagt reformens genomförande.³ Enkäten skickades till samtliga kommuner, men endast 187 har kunnat ge tillförlitlig och användbar information om när betygen avskaffades.

³ Denna enkätundersökning genomfördes tillsammans med Johnny Zetterberg.

Tabell 1 visar när betygen i årskurs tre respektive årskurs sex avskaffades i de 187 kommuner som gett användbara svar på enkäten. Det framkommer att reformen tog fart på allvar runt 1975. Kommuner med vänstermajoritet, högre utbildningsnivå och större folkmängd var snabbare med att avskaffa betygen. Men det var en Folkpartistisk utbildningsminister som lade fram förslaget att avskaffa betygen. I årskullarna som föddes mellan 1957 och 1972 finns det därmed elever som fått betyg både efter trean och sexan, andra som bara fått betyg i antingen trean eller sexan och vissa som inte fått betyg alls, beroende på var och när de gick i skolan.

I andel berörda barn, totalt sett, ser mönstret något annorlunda ut än när vi i Tabell 1 ser till antalet kommuner. Skälet till det är att landets folkrikaste kommun, Stockholm, tog bort betygen redan 1969.

Tabell 1 Betygens avskaffande

År för avskaffande	Betygen i årskurs tre				Betygen i årskurs sex			
	Antal kommuner	Första berörda kohort	%	Kum.	Antal Kommuner	Första berörda kohort	%	Kum.
1969	2	1960	1,07	1,07	1	1957	0,53	0,53
1970	3	1961	1,60	2,67	2	1958	1,07	1,60
1971	3	1962	1,60	4,28	2	1959	1,07	2,67
1972	2	1963	1,07	5,35	0	1960	0	2,67
1973	3	1964	1,60	6,95	3	1961	1,60	4,28
1974	4	1965	2,14	9,09	2	1962	1,07	5,35
1975	17	1966	9,09	18,18	7	1963	3,74	9,09
1976	30	1967	16,04	34,22	10	1964	5,35	14,44
1977	44	1968	23,53	57,75	21	1965	11,23	25,67
1978	19	1969	10,16	67,91	18	1966	9,63	35,29
1979	15	1970	8,02	75,94	17	1967	9,09	44,39
1980	14	1971	7,49	83,42	20	1968	10,70	55,08
1981	3	1972	1,60	85,03	10	1969	5,35	60,43
1982	28	1973	14,97	100	74	1970	39,57	100
Total	187		100		187		100	

Källa: egen datainsamling.

3 Hur mäta effekterna av att avskaffa betygen i skolan?

3.1 Empirisk metod⁴

Idealiska förutsättningar för att studera de kausala effekterna av att få betyg i skolan vore en situation där slumpen fått avgöra i vilka kommuner skolorna skulle ge betyg och i vilka kommuner betygen skulle avskaffas. Då skulle vi enkelt kunna jämföra hur det gick för barn som omfattats av olika betygsregimer och uttala oss om betygens effekter. Reformen slumpas dock sällan ut - inte heller betygsreformen. Istället var det den politiska majoriteten i kommunernas skolnämnder som avgjorde om betygen skulle avskaffas eller inte. Det går därför inte att utesluta att samma faktorer som gjorde att en kommun avskaffade betygen tidigt också kan ha haft direkt betydelse för elevernas skolprestationer. Ett skäl skulle kunna vara att kommuner som avskaffade betygen tidigt också förde annan politik som kan ha påverkat unga människors framtid. En enkel jämförelse av skolprestationer kan därför bli missvisande.

Även om betygsreformen inte infördes slumpvis, finns det flera fördelar med den som underlättar analysen. Den nationella läroplanen för grundskolan och den höga graden av centralstyrning av skolan gör att skolan i kommuner som avskaffat respektive inte avskaffat betygen ett visst år i övrigt var mycket likartad. Införandet av terminsvisa utvecklingssamtal i hela landet redan år 1970, och det faktum att standardprov fortsatte att genomföras, gör också att det som förändrades när betygen avskaffades, var just att barnen inte längre fick ett skriftligt sifferbetyg i slutet av låg- och mellanstadiet. I övrigt var skolan och den information barn och föräldrar fick om barnens utveckling sannolikt likvärdig.

För att kunna uttala sig om de kausala effekterna av att ha fått ett skriftligt sifferbetyg är det nödvändigt att beakta att betygsavskaffandet inte skedde slumpvis och att kommuner som avskaffade betygen tidigt kan ha varit speciella, exempelvis med avseende på utbildningsnivå och det politiska läget. Det är också nödvändigt att försäkra sig om att betygsreformen inte förväxlas med andra lokala utbildningsreformer samt hantera att *utvecklingen* i studieresultat i kommuner som avskaffade betygen vid olika tidpunkt kan ha

⁴ Läsare som inte intresserar sig för metod kan hoppa över detta avsnitt, medan den som vill veta mer om metoden som används i analysen hänvisas till den engelska forskningsrapporten Sjögren (2010).

sett olika ut redan innan betygen avskaffades. Därtill måste vi försäkra oss om att vi inte misstar en betygseffekt för de *selektionseffekter* som kan uppstå om familjer medvetet flyttade för att barnen skulle få betyg eller inte. Om familjer som vet att barnen gynnas av att slippa betyg vid reformen flyttar till kommuner som avskaffar betyg eller vice versa kan eventuella genomsnittseffekter av reformen dölja att det som hänt i själva verket är att nya, svag- eller starkpresterande barn kommit till kommunen.

Det är i princip möjligt att isolera och mäta effekterna av att få ett skriftligt betyg genom att konstanthålla skillnader mellan kommuner (kommunfixa effekter) och årskullar (kohortfixa effekten) samt kontrollera för faktorer på kommun- och individnivå som varierar över tid. Vi mäter då först skillnaden i utfall mellan barn som går i skolan i en och samma kommun men vid olika tidpunkt, där de äldre barnen blivit betygsatta och de yngre sluppit. Denna skillnad i utfall jämförs sedan med skillnaden i utfall mellan barn i motsvarande åldrar i en annan kommun där betygspolitiken inte ändrades. Idén är att förändringen skolprestationer över tid hade varit den samma i alla kommuner i avsaknad av betygsreformen och att skillnaden in förändring över tid mellan reformkommuner och andra kommuner därmed kan tillskrivas just betygsreformen.⁵

För att undvika att resultaten påverkas av familjers flyttbeteende låter jag barns födelsekommun och ålder bestämma vilken betygspolitik de utsatts för (snarare än bostadsort under låg- och mellanstadium). Jag tillåter också att underliggande trender i utfall kan ha varierat mellan olika kommuner. Genom att i likhet med Wolfers (2006), undersöka hur utfallen påverkades i var och en av de årskullar av barn som gick i skolan runt reformåren, kan jag dessutom undersöka om tidsmönstret gör det troligt att det faktiskt är reformeffekter som fångas i analysen och inte bara skillnader i utveckling mellan kommuner som råkar sammanfalla med betygsavskaffandet. Jag kan därmed också fånga att effekten av att avskaffa betygen inte nödvändigtvis inträffar omedelbart för den först berörda årskullen. Detta är särskilt viktigt eftersom det kan spela roll hur tidigt ett barn får reda på om det ska få betyg eller inte.

I praktiken estimerar jag följande modell med minsta kvadratmetoden (OLS):

$$y_{ijt} = \alpha + \sum_{s=2}^{\infty} \beta_{t-s} \text{Pre reform}_{jt-s} + \beta_{pr} \text{Partiell Reform}_{jt} + \sum_{s=0}^{\infty} \beta_{t+s} \text{Full Reform}_{jt-s} + Z_{ijt} + \text{kohort}_t + \text{kommun}_j + \text{trend}_j + \varepsilon_{ijt} \quad (2)$$

⁵ Denna metod benämns difference-in-differences-metoden.

där y_{ijt} är utfallet för individ i som gick i skolan i kommun j och som tillhörde årskull, eller kohort, t . I analysen undersöker jag effekter på utbildningslängd (antal år i skolan) och årsinkomst, men också sannolikheten att genomgå gymnasie- respektive högskolestudier. *Partiell Reform* $_{jt}$ är en variabel som antar värdet ett om barn födda år t i kommun j blivit betygsatta antingen i årskurs tre eller i årskurs sex. Värdet är noll om årskullen fick betyg i både trean och sexan eller inte alls. Koefficienten β_{pr} mäter alltså effekten av att tillhöra de första kohorterna i en kommun, som berörts *partiellt* av betygsreformen. *Pre reform* $_{jt-s}$ för $s=[2,...,8]$ är på motsvarande sätt sju stycken variabler som fångar upp om ett barn i kommun j tillhör en av de årskullar som var två till åtta (eller fler) år *äldre* än den först partiellt berörda kohorten. På samma sätt är *Full Reform* $_{jt-s}$ för $s=[0,...,8]$ nio variabler som antar värdet ett för den första till nionde årskullen som var betygsfri i både låg- och mellanstadiet, och värdet noll annars. Koefficienten β_{t+0} mäter därmed effekten av betygsfrihet på den första kohort som var helt betygsfri, β_{t+1} mäter effekten på årskullen efter, o.s.v. På detta sätt fångas effekter av reformen upp åtta år före och efter reformen. Det bör noteras att estimaten av effekter långt före och långt efter reformen bör tas med en nypa salt eftersom de baseras endast på de fåtal kommuner som reformerade, mycket sent eller mycket tidigt. I tolkning av resultaten kommer jag därför endast lägga vikt vid och lyfta fram resultat för kohorterna $t-6$ till $t+6$.

I analysen kontrolleras förutom för kommunfixa effekter, *kommun* $_j$ och för kohortfixa effekter, *kohort* $_t$, också för Z_{ijt} som består av en rad individegenskaper såsom föräldrars utbildning och härkomst, som kan påverka hur det går i skola och arbetsliv samt för faktorer inom kommunen, som mandatställning i fullmäktige, kommunala utgifter, skattebasens storlek och befolkningsstorlek och ålderssammansättning, som varierar över tiden och som därför inte fångas av de kommunfixa effekterna.⁶ *Trend* $_j$ är en linjär kommunspecifik trend och ε_{ijt} är en felterm.⁷

⁶ Z , består av mått på föräldrarnas utbildning (sex kategorier från mindre än grundskola till längre universitetsexamen) och om de är svenskfödda, samt av kommunegenskaper, mätta vid tio års ålder, såsom vänsterblockets mandatandel i kommunfullmäktige, befolkningsstorlek, andel unga (under 16) och äldre (över 64), kommunala utgifter och storleken på skattebasen.

⁷ I Sjögren(2010) undersöks även andra typer av trender. I analysen klustras standardfelen på kommunnivå för att tillåta att feltermerna mellan individer och över tid inom en kommun inte är oberoende (Bertrand, Duflo och Mullinatan, 2004).

3.2 Datakällor

För att analysera effekterna av att avskaffa betygen i skolan använder jag, förutom enkäten om betygsreformens införande, registerbaserad information om födelsekommun, familjebakgrund, samt utbildningsutfall och inkomster som vuxna för samtliga individer födda mellan 1954 och 1974. Det var dessa årskullar gick i skolan när betygsreformen genomfördes. Informationen är hämtad ur SCB's Flergenerationsregister som innehåller information om familjeband och födelseort för hela befolkningen samt ur SCB's longitudinella databas LOUISE (Longitudinell databas om utbildning, inkomster och sysselsättning) som innehåller årlig information om utbildning och inkomst för hela den vuxna (16–74 år) befolkningen. Till detta har jag lagt bakgrundsinformation om individernas födelsekommuner.

3.3 Variabler och hur jag mäter

Utfallsvariablerna är mätta i vuxen ålder. Antal år i skolan är beräknat utifrån den tid det i normalfallet tar att nå den av individen högsta uppnådda utbildningsnivån enligt utbildningsregistret 2004 (hämtat från LOUISE). Det mått på inkomst som används i denna studie är den naturliga logaritmen av genomsnittlig årsinkomst för åren 2004 och 2006. Utbildningsregistret har också använts för att skapa en indikator variabel för uppnådd gymnasieexamen (minst tvåårigt gymnasium). Eftersom det stora flertalet, fyra av fem individer i denna studie, fullföljer gymnasiet kan eventuella betygseffekter på att uppnå gymnasieexamen tolkas som effekter av att få betyg på individer som befinner sig relativt långt ner i fördelningen av studiebegåvning. Motsatsen gäller för universitetsstudier. Endast en av fem i de kohorter som studeras i denna uppsats genomgick universitetsstudier. Effekter på sannolikheten för högre studier är därför rimligt att tolka som effekter i den övre delen av fördelningen av studiebegåvning.

Den individ och kommuninformation som kontrolleras för i analysen, Z , består av mått på föräldrarnas utbildning (sex kategorier från mindre än grundskola till längre universitetsexamen) och om de är svenskfödda, samt av kommunegenskaper, mätta vid tio års ålder, såsom vänsterblockets mandatandel i kommunfullmäktige, befolkningsstorlek, andel unga (under 16) och äldre (över 64), kommunala utgifter och storleken på skattebasen. Denna kommuninformation finns tyvärr bara från 1974 (alltså för individer födda från 1964 och framåt), då det sena 1960- och tidiga 1970-talens genomgripande kommunsammanslagningar var genomförda.

3.4 Vad styrde reformprocessen?

Innan jag övergår till att redogöra för resultaten av analysen bör något sägas om vilka kommuner som avskaffade betygen först och vad som styrde denna reformprocess.

Tabell 2 redovisar genomsnittliga individegenskaper för årskullarna 1954–1956, som är för gamla för att ha direkt berörts av reformen, och kommunegenskaper år 1974 för fyra kommungrupper, (i) pionjärer, dvs. de som var snabbast ute med att avskaffa betygen, (ii) reformerare, (iii) påtvingade reformerare och (iv) kommuner där information om tidpunkt för avskaffande saknas. Det framkommer att andelen barn med åtminstone en universitetsutbildad förälder är något högre i pionjärkommunerna, 9 procent jämfört med 7 till 8 procent i de andra kommungrupperna (skillnaden är signifikant på femprocentsnivån). Notera också att storleken på en kohort är betydligt större i pionjärkommunerna som bl.a. inkluderar Stockholm.

I tabellens nedre del, som redovisar kommunegenskaper, framkommer att pionjärkommunerna hade en högre andel vänstermandat i kommunfullmäktige, högre andel unga och större befolkning (också dessa skillnader är signifikanta på femprocentsnivån). Notera att kommuner för vilka betygsinformation saknas inte nämnvärt avviker från övriga kommuner. Vi behöver alltså inte oroa oss för att de kommuner som inte ingår i studien är annorlunda än de som ingår.

Tabell 2 Individegenskaper för pre-reformkohorterna födda 1954–1956 och kommunegenskaper 1974, kommungenomsnitt för olika reformkategorier

	Pionjärer	Reformerare	Påtvingade reformerare	Reform-information saknas	Alla
Högskole- utbildade föräldrar svenskfödd mor	0,09 (0,04)	0,08 (0,04)	0,07 (0,04)	0,08 (0,04)	0,08 (0,04)
Moderns ålder vid födelse	26,09 (0,59)	26,08 (0,59)	26,22 (0,63)	26,22 (0,66)	26,14 (0,629)
Kohorstorlek	1101 (3231)	448 (616)	295 (352)	266 (222)	413 (943)
Vänsterblockets mandatandel	0,52 (0,11)	0,5 (0,11)	0,44 (0,1)	0,49 (0,13)	0,49 (0,12)
Skattebas per kapita, SEK 1000	0,16 (0,03)	0,15 (0,02)	0,14 (0,02)	0,15 (0,03)	0,15 (0,03)
Andel under 16 år (%)	23,74 (3,91)	22,66 (3,33)	21,84 (2,86)	22,56 (3,85)	22,62 (3,43)
Befolkning	62703 (160062)	32773 (47419)	20467 (25780)	21048 (18587)	31295 (58522)

Standardavvikelse i parentes.

I den mån dessa skillnader speglar permanenta skillnader mellan kommuner som genomförde betygsreformen vid olika tidpunkt utgör det inget problem för identifikation av betygens effekter, eftersom permanenta skillnader fångas upp i de s.k. kommunfixa effekterna. Det är ett större problem om det finns trender i kommunegenskaper såsom politisk maktställning, som kan ha påverkat reform processen, men som jag inte kan ta hänsyn till eftersom kommundata saknas för de tidiga kohorterna (1954–1963).

För att försäkra mig om att de individegenskaper och den kommun-information jag har tillgång till på ett adekvat sätt kontrollerar för skillnader mellan kommuner som avskaffade betygen vid olika tidpunkt genomförs i

Sjögren (2010) en analys av i vilken utsträckning reforminförandet kan förklaras av individ- och kommunegenskaper. Resultaten tyder på att betygsreformens införande till stor del kan förklaras av permanenta skillnader mellan kommunerna samt av tidsvarierande skillnader i *individegenskaper*. Detta gör det mindre problematiskt att data på tidsvarierande kommunegenskaper saknas för de tidiga reformåren.

4 Effekter av skriftliga betyg i skolan

Detta avsnitt redovisar resultaten av analysen av betygens effekter på långsiktiga utfall. Avsnittet inleds med att redovisa effekter av att avskaffa betyg på pojkar och flickors utbildningslängd och årsinkomst i vuxen ålder. I det efterföljande avsnittet övergår jag till att studera effekter på barn från olika utbildningsbakgrund. Analysen vidgas då också till att undersöka effekter på sannolikheten att genomgå gymnasiet och högre studier. Resultaten redovisas genomgående i figurer som visar effekterna, med ett nittioprocentigt konfidensintervall, för de årskullar som gick i låg- och mellanstadiet före, under och efter att betygen hade avskaffats.⁸ För de kohorter där den horisontella axeln i grafen inte döljs av konfidensintervallet är alltså den estimerade effekten marginellt skild från noll (på tioprocentens nivå). I texten anges vilka resultat som dessutom är statistiskt signifikanta på den konventionella femprocentnivån.

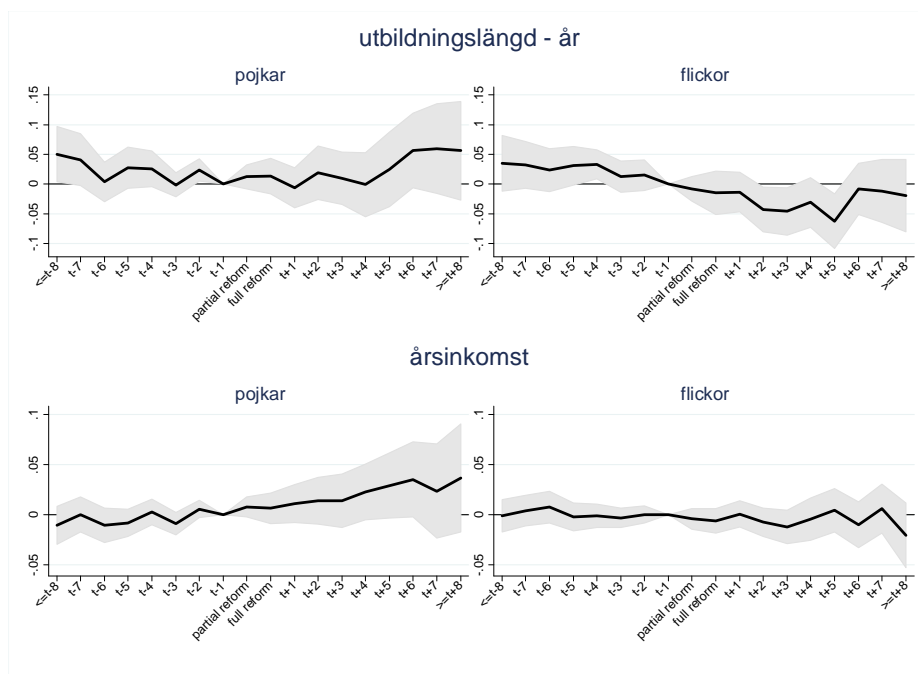
4.1 Betygsatta flickor utbildade sig längre.

I Figur 1 visas resultaten av att skatta modell (1) med minsta kvadratmetoden separat för pojkar och flickor med utbildningslängd, mätt i antal år, och årsinkomst (naturliga logaritmen av genomsnittlig årsinkomst 2004–2006) som beroende variabler. På den horisontella axeln i diagrammen visas vilken årskull, i förhållande till reformen, som estimatet gäller. Referenskohorten, *t-1*, d.v.s. den kohort som utfallen jämförs med är den sista årskullen som blev betygsatt både i låg- och mellanstadiet. *Partial reform* är de årskullar som blev betygsatta antingen i årskurs tre eller årskurs sex. *Full reform* är den första årskullen i en kommun som var helt betygsfri i låg- och mellanstadiet. I

⁸ För utförliga resultat i tabellform hänvisas till Sjögren (2010). Samtliga modeller inkluderar kommun- och kohortfixa effekter, tidsvarierande individ- och kommunvariabler, samt kontroller för linjära kommunspezifika trender. Analysen har även genomförts med alternativa sätt att kontrollera för kommundrender. Standardfelen är genomgående klustrade på kommunnivå.

diagrammet visas även estimaten för de årskullar som var mellan två år och upp till mer än åtta eller fler år äldre än den första kohort som påverkades av betygsreformen, dvs. estimaten för $t-2$ till $\leq t-8$. Diagrammet visar också effektskattningarna för de barn som var mellan ett och åtta eller fler år yngre än den första betygsfria kohorten (*full reform*), d.v.s. $t+1$ till $\geq t+8$. Den vertikala axeln i diagrammen anger punkttestimatens storlek, i antal år när det gäller utbildningslängd och i log-punkter för årsinkomst, vilket approximativt motsvarar den procentuella inkomstförändringen. Negativa estimat innebär att en årskull har sämre (kortare utbildning och lägre inkomst) utfall medan positiva estimat innebär att det gick bättre än för referenskohorten, $t-1$.

Figur 1 Effekter av att avskaffa betyg på utbildningslängd och inkomst

Diagrammen redovisar estimat där hänsyn tagits till kommun- och kohortfixa effekter, individ- och kommunkaraktäristika, och linjära kommunspezifika trender omgivna av 90-procentiga konfidensintervall. Standardfelen är klustrade på kommunnivå.

Överst i figuren visas effekterna på utbildningslängd. För pojkar ser reformen inte ut att ha haft några effekter, eftersom estimaten från det att den partiella reformen genomförs och framåt inte avviker signifikant från

referenskohorten, $t-1$. För flickor ser det däremot ut som att det finns visst stöd för att utbildningslängden kortades efter att betygen avskaffades. Effekten var dock störst efter ett par år, för $t+2 - t+5$. Som mest är effekten ca 0,06 av ett år, vilket motsvarar ca tre veckor.⁹ Det är alltså inte någon stor effekt. Dessutom är det endast estimatet för $t+5$ som är signifikant skilt från noll på femprocentsnivån. Nedtill i figuren visas effekten på årsinkomst. Att få eller inte få betyg tycks inte ha några generella långsiktiga effekter på årsinkomster.

4.2 Kan vi lita på resultaten?

Kan vi tolka den marginellt signifikanta negativa effekten på flickors skolgång som en effekt av betygsfrihet? I idealfallet skulle vi ha velat se att punkt-estimatet var nära noll för samtliga årskullar fram till referenskohorten och sedan negativt. Så är nu inte fallet. Istället finns tecken på att utbildningslängden var något *längre* för de kohorter som var några år äldre än referenskohorten (estimatet är positiva). Dessutom infaller inte den fulla reformeffekten förrän efter ett par år.

En tolkning av detta mönster, för vilken jag finner empiriskt stöd, är att även de barn som själva hade fått betyg, men som fortfarande gick i skolan när betygen började avskaffas för yngre skolkamrater, påverkades negativt av reformen.¹⁰ Att reformen dessutom fick genomslag först efter ett par år skulle kunna förklaras av att de barn som var allra först med att vara helt betygsfria, fram ända till de gick i årskurs fem faktiskt trodde att de skulle få betyg i sexan. Detta kan ha påverkat deras motivation och inläring. Först några årskullar senare förväntade sig mellanstadiebarnen att de skulle slippa betyg. Det finns alltså stöd för att tolka de effekter som framkommer i analysen som kausala effekter av att slippa få betyg.

I avsnitt 3.4 framkom att pionjärkommunerna avvek något från övriga kommuner. Man kan därför oroa sig för att dessa tidiga betygsavskaffare, som inkluderar Stockholm, helt driver resultatet. I en analys där Stockholm, eller samtliga pionjärkommuner exkluderas, blir effekten på flickor inte längre signifikant, men storleken på estimatet är fortfarande någorlunda lika (se Sjögren 2010). De insignifikanta estimatet är delvis en följd av att osäkerheten i estimatet ökar när samplet reduceras, men de kan också tyda på att reformeffekterna var tydligare och starkare i de tidiga reformkommunerna.

⁹ Se sammanfattande statistik för utbildningslängd och inkomst i Tabell A 1 i tabellbilagan.

¹⁰ Se utförlig mer analys i Sjögren (2010).

5 Alla påverkas inte på samma sätt av betyg

I detta avsnitt undersöker jag om att vara betygsatt har olika betydelse på barn, beroende på om de kom från studievana familjer eller inte. Förutom utbildningslängd och årsinkomst, undersöks dessutom vilken betydelse betygsättning har för sannolikheten att genomgå gymnasium eller högskoleutbildning. Detta ger en bild av var i förmågefördelningen effekterna av betyg är viktiga. Eftersom en stor majoritet av alla barn genomgår gymnasiet kommer effekter på att klara gymnasiet spegla hur betyg påverkar barn i lägre delen av förmågefördelningen. Effekter på högskolestudier ger på motsvarande sätt en bild av hur betyg påverkar barn längre upp i förmågefördelningen, eftersom en minoritet går vidare till högskolan. I analysen delas föräldrar in i tre kategorier, de som har högst grundskoleutbildning, gymnasieutbildning, eller universitetsutbildning. Resultaten redovisas på samma sätt som tidigare.¹¹

5.1 Betyg bra för barn till grundskoleutbildade

I Figur 2 och 3 redovisas effekterna av att avskaffa betygen på barnen till grundskoleutbildade föräldrar. Estimatet på utbildningslängd för de betygsfria kohorterna är negativa, men når bara marginell statistisk signifikans för enstaka årskullar (d.v.s. på tioprocentsnivån). Ser vi däremot till sannolikheten att genomgå gymnasiet är mönstret tydligt. Både för pojkar och flickor sjönk sannolikheten att ta en gymnasieexamen för de kohorter som inte fick betyg i låg- och mellanstadiet. Dessa resultat är signifikanta på femprocentsnivån. Eftersom det även bland barn till lågutbildade föräldrar är majoriteten av barnen som går gymnasiet, tyder denna effekt på gymnasieexamen på att de var de relativt svagpresterande barnen som drabbades av att inte få betyg. För flickorna minskade sannolikheten att gå gymnasiet med 2 till 4,1 procentenheter. För pojkarna är effekten något mindre, 2 till 2,5 procentenheter.

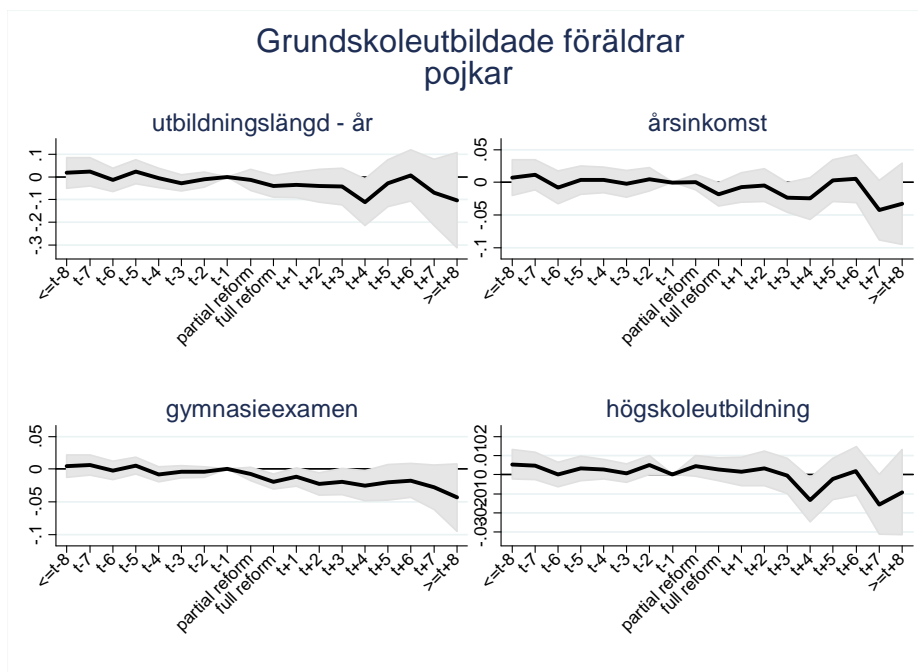
Om vi sätter dessa estimat i relation till hur stor andel av barnen till lågutbildade som inte gick gymnasiet i de studerade årskullarna innebär detta att andelen som inte gick gymnasiet ökade med c:a 8–16 procent för flickorna och med 7–10 procent för pojkarna när betygen avskaffades.¹² För pojkarna finns även tecken till negativ effekt också på högskolestudier för kohorter som

¹¹ I denna analys ingår inte barn för vilka information om föräldrarnas utbildning saknas. Tabell A 1 i tabellbilagan redovisar sammanfattade statistik om de olika utfallsvariablerna för de olika bakgrundskategorierna.

¹² Andelarna som tog gymnasieexamen redovisas i Tabell A 1 och var i snitt 76,3 för flickorna och 73,8 för pojkarna.

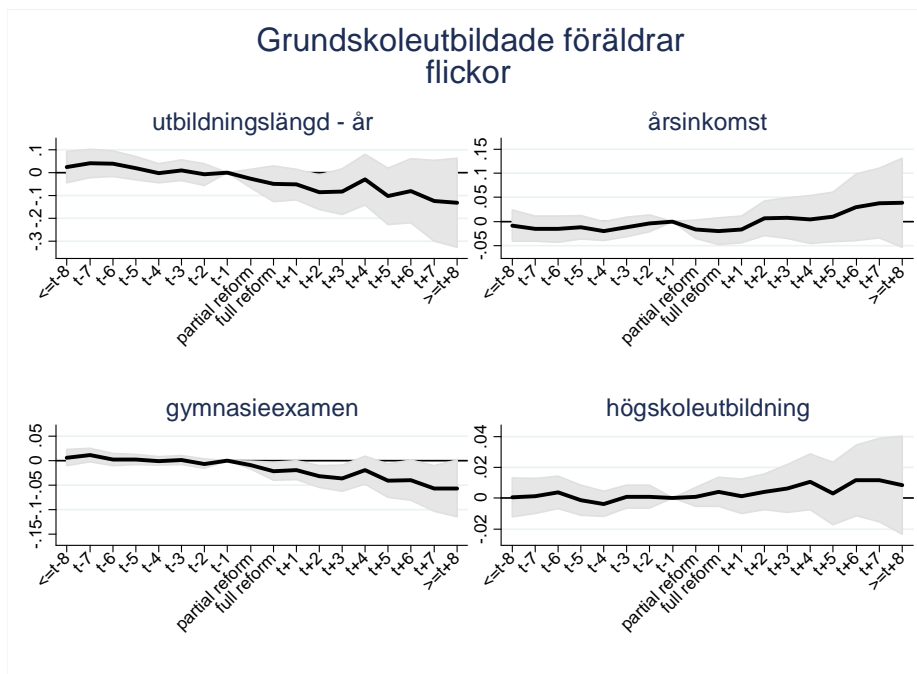
började skolan först när betygen var avskaffade, men effekten är endast marginellt signifikant. Vare sig för pojkar eller flickor påverkades årsinkomsten av betygsättning.

Figur 2 Effekter av att avskaffa betyg på utbildningslängd och inkomst, gymnasieexamen och högskoleutbildning

Diagrammen redovisar estimat där hänsyn tagits till kommun- och kohortfixa effekter, individ- och kommunkaraktäristika, och linjära kommunspecifika trender omgivna av 90-procentiga konfidensintervall. Standardfelen är klustrade på kommunnivå.

Figur 3 Effekter av att avskaffa betyg på utbildningslängd och inkomst, gymnasieexamen och högskolestudier

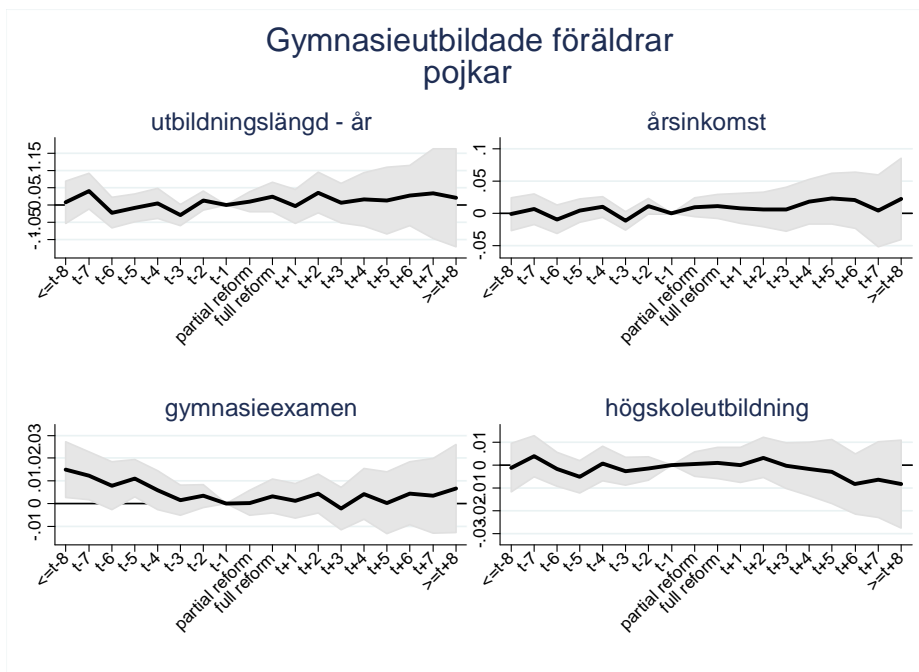
Diagrammen redovisar estimat där hänsyn tagits till kommun- och kohortfixa effekter, individ- och kommunkaraktäristika, och linjära kommunspecifika trender omgivna av 90-procentiga konfidensintervall. Standardfelen är klustrade på kommunnivå.

5.2 Barn till gymnasieutbildade

I Figuren 4 och 5 visas resultaten för barn till gymnasieutbildade föräldrar. För pojkarna finns inte några tydliga effekter av betygsreformen. Möjligen ska mönstret för gymnasieutbildning tolkas som en negativ indirekt effekt redan på de kohorter som gick i skolan när betygen avskaffades, men det finns inte någon ytterligare effekt av att faktiskt inte få betyg. För flickorna känner vi igen den negativa effekten på utbildningslängd av betygsfrihet även om endast estimatet för $t+5$ är signifikant på femprocentnivån. Det finns dock inte någon negativ effekt på gymnasieexamen, men däremot en tendens till positiv effekt på högskoleutbildning, där det positiva estimatet för $t+1$ är signifikant på femprocentnivån. Det är därför troligt att den negativa effekten av betygsfrihet i denna grupp snarare gällde flickor i mitten av fördelningen, men att de allra

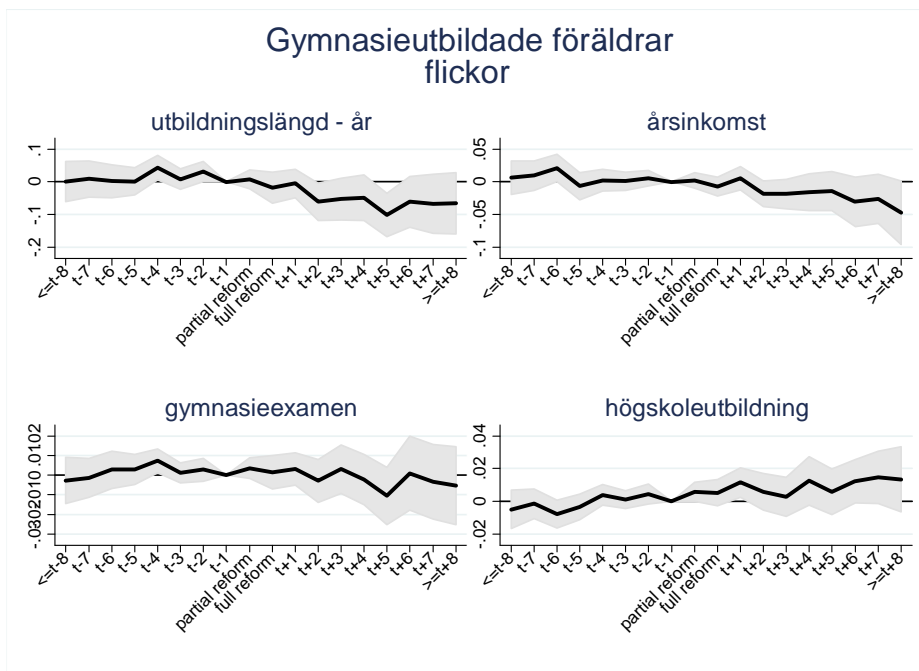
mest studieintresserade t.o.m. kan ha gynnats av betygsfriheten. Återigen saknas effekter på årsinkomsten.

Figur 4 Effekter av att avskaffa betyg på utbildningslängd och inkomst, gymnasieexamen och högskolestudier

Diagrammen redovisar estimat där hänsyn tagits till kommun- och kohortfixa effekter, individ- och kommunkaraktäristika, och linjära kommunspezifika trender omgivna av 90-procentiga konfidensintervall. Standardfelen är klustrade på kommunnivå.

Figur 5 Effekter av att avskaffa betyg på utbildningslängd och inkomst, gymnasieexamen och högskolestudier

Diagrammen redovisar estimat där hänsyn tagits till kommun- och kohortfixa effekter, individ- och kommunkaraktäristika, och linjära kommunspecifika trender omgivna av 90-procentiga konfidensintervall. Standardfelen är klustrade på kommunnivå.

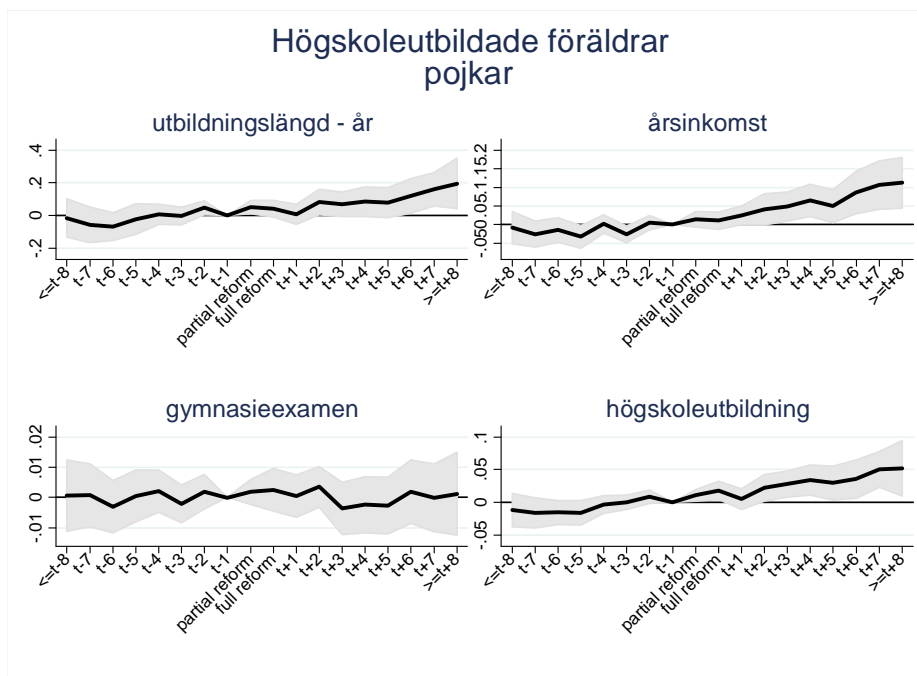
5.3 Högutbildades söner gynnas av betygsfrihet

Figur 6 och 7 visar effekterna av att avskaffa låg- och mellanstadiebetygen på barn till universitetsutbildade. I Figur 6 är det tydligt att betygsfriheten gynnade söner till högutbildade. Effekterna är bara marginellt signifikanta när det gäller utbildningslängd, men både årsinkomst och sannolikheten att genomgå högskoleutbildning var signifikant högre i de kohorter som inte betygsattes när de var små. Detta tyder på att det var relativt högpresterande pojkar som gynnades. De positiva punktestimaten i storleksordningen 0,08–0,12 för utbildningslängd motsvarar 4–7 veckors utbildning medan årsinkomsten ökade med 5–9 procent (0,049–0,087 log-punkter). Estimaten för högskoleutbildning visar mellan 1,8 och 3,5 procentenheters ökning av sannolikheten att genomgå högskolestudier. Detta kan jämföras med att knappt fyra av tio söner till högutbildade genomgick högskolestudier i de studerade årskullarna och innebär

alltså att andelen med högskoleexamen också ökade med 5-9 procent. Med några få undantag är de estimat som i Figur 6 redovisas som marginellt signifikanta också signifikanta på femprocentsnivån.

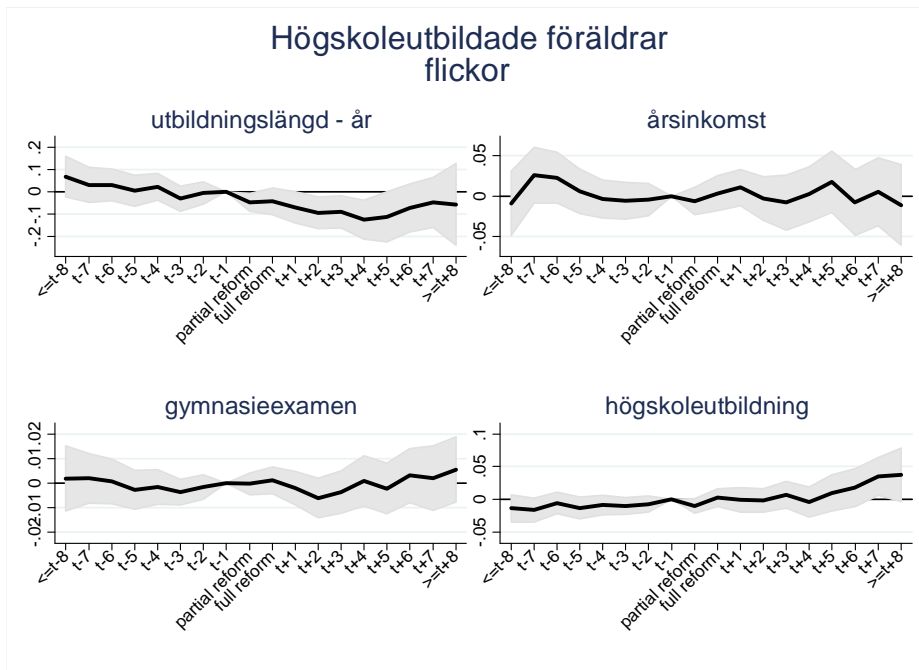
Även för flickorna finns tendens till positiva effekter av betygsfrihet på sannolikheten för att genomgå högre studier långt efter reformen, $t+7$, men det är tveksamt om man ska dra för stora slutsatser av effekter så långt efter reformen. Skälet är att det är få kommuner som ligger till grund för dessa estimat. Däremot återfinns även för döttrar till högskoleutbildade den negativa effekten av betygsfrihet på utbildningslängd som finns för andra flickor. Koefficienterna på $-0,049 - 0,127$ innebär att den genomsnittliga utbildningslängden kortades med 3 till 7 veckor för denna grupp flickor. Estimatet för årskullarna $t+2$ till $t+5$ är signifikanta femprocentsnivån. För flickor finns inte några effekter på årsinkomsten.

Figur 6 Effekter av att avskaffa betyg på utbildningslängd och inkomst, gymnasieexamen och högskolestudier

Diagrammen redovisar estimat där hänsyn tagits till kommun- och kohortfixa effekter, individ- och kommunkaraktäristika, och linjära kommunspezifika trender omgivna av 90-procentiga konfidensintervall. Standardfelen är klustrade på kommunnivå.

Figur 7 Effekter av att avskaffa betyg på utbildningslängd och inkomst, gymnasieexamen och högskolestudier

Diagrammen redovisar estimat där hänsyn tagits till kommun- och kohortfixa effekter, individ- och kommunkaraktäristika, och linjära kommunspecifika trender omgivna av 90-procentiga konfidensintervall. Standardfelen är klustrade på kommunnivå.

6 Slutord

Jag har studerat effekter av att bli betygsatt i skolan genom att jämföra hur det gått på lång sikt för barn födda 1954–1974 som blev betygsatta eller inte i låg och mellanstadiet beroende på när och var de var födda. Avskaffandet av betygen i grundskolans låg- och mellanstadium under sjuttioalet fick signifikanta långsiktiga konsekvenser för en del av de barn som därmed inte fick betyg.

Resultaten av analysen tyder på att betygsfriheten i genomsnitt missgynnade flickors utbildningslängd även om den genomsnittliga effekten är liten, bara ca 3 veckor. Bland de lågutbildades barn var det 2–4 procentenheter färre som klarade gymnasiet när de inte fick betyg. Detta innebär att andelen som inte gick gymnasiet ökade med 8–16 procent. Dessa siffror kan jämföras med att

skillnaden i gymnasieexamensandel mellan lågutbildades söner och döttrar var ca 2,5 procentenheter (till flickornas fördel) och att skillnaden mellan barn till högskoleutbildade och grundskoleutbildade var ca 20 procentenheter i de studerade årskullarna. För pojkar går effekterna av betyg i olika riktning beroende på familjebakgrund. Medan sannolikheten att klara gymnasiet minskade bland söner till lågutbildade när betygen avskaffades, ser betygsfriheten istället ut att ha gynnat söner till högutbildade föräldrar. Bland de lågutbildades söner ökade andelen som inte gick gymnasiet med 7–10 procent. De högutbildades söner genomgick däremot universitetsstudier i högre utsträckning och fick dessutom högre inkomster som vuxna när betygen togs bort i låg- och mellanstadiet. Betygsfriheten gynnade alltså inte de svaga grupper som reformförespråkarna hävdade, tvärtom.

Tyvärr kan denna studie inte klargöra vilka mekanismer som ligger bakom resultaten. Det återstår alltså att förstå varför utbildningssvaga grupper missgynnades av betygsfriheten. Ett skäl kan vara att den kvalitativa informationen som förmedlas via utvecklingssamtal var svårare att tolka för familjer med studieovana än för välutbildade föräldrar. Kanske är det därför betygen innehöll information av värde för just denna grupp.

Det vore också intressant att förstå könsmönstret i effekterna av betyg. Det är möjligt att betygen överlag belönar sådant som flickor gör och därmed uppmuntrar flickor även till akademiska skolprestationer. En annan möjlighet är att betygen rättar till en alltför negativ självbild hos en del flickor. För de högpresterande pojkarnas del kan det tvärtom vara så att betygen riktar uppmärksamheten mot negativa sidor, t.ex. uppförande i klassen, snarare än på pojkarnas studiepotential och på så sätt blir nedslående och demotiverande.

Det är svårt att på basis av denna studie av en flera decennier gammal reform uttala sig om vilka konsekvenserna nu blir när betygen återinförs i årskurs sex. Skolan har förändrats en hel del. Förhoppningsvis står sig de positiva betygseffekterna på de svagpresterande eleverna. Det finns kanske också anledning att vara vaksam så att betygen inte hämmar barn med hög studiepotential.

Referenser

- Andersson, Håkan (1999), Varför Betyg? Historiskt och aktuellt om betyg, Studentlitteratur.
- Azmat, Ghazala och Nagore Iriberry (2009), "The Importance of Relative Performance Feedback Information: Evidence from a Natural Experiment using High School Students", CEP Discussion Paper nr 915.
- Bandeira, Oriana, Valentino Larcinese och Imran Rasul (2009), "Blissful Ignorance? Evidence from a Natural Experiment on the Effect of Individual Feedback on Performance", mimo.
- Becker, William och Sherwin Rosen (1992), "The Learning Effect of Assessment and Evaluation in High School", *Economics of Education Review*, vol 11 (2), s. 107–118.
- Benabou, Roland and Jean Tirole (2002), "Self-Confidence and Personal Motivation", *Quarterly Journal of Economics*, vol 117, s. 871-915.
- Bertrand, Marianne, Esther Duflo och Sendhil Mullainathan (2004), "How Much Should We Trust Differences-in-Differences Estimates?", *Quarterly Journal of Economics*, vol. 119 (1), s. 249–275.
- Betts Julian R. och Jeffrey T. Grogger (2003), "The Impact of Grading Standards on Student Achievement, Educational Attainment, and Entry-Level Earnings", *Economics of Education Review*, 22 (4), s. 343–352.
- Betts, Julian R. (1998), "The Impact of Educational Standards on the Level and Distribution of Earnings", *American Economic Review*, 88(1), s. 266–275.
- Cameron, J.K., M. Banko och D. Pierce (2001), "Pervasive Negative Effects of Rewards on Intrinsic Motivation: The Myth Continues", *The Behavior Analyst* Vol. 24, s. 1–44.
- Deci, E. L., R Koestner och RM Ryan (1999), A Meta-Analytic Review of Experiments Examining the Effects of Extrinsic Rewards on Intrinsic Motivation, *Psychological Bulletin*, Vol 125(6), s. 627–668.
- DS 2008:1 (2008) Utbildningsdepartementet, En ny betygsskala.

- Figlio, David och Maurice E. Lucas (2004), "Do High Grading Standards Affect Student Performance", *Journal of Public Economics*, 88(9–10), s. 1815–1834.
- von Greiff, Camilo (2009) Lika skola med olika resurser? En ESO-rapport om likvärdighet och resursfördelning, ESO rapport 2009:5, Finansdepartementet.
- Grönqvist, Erik och Jonas Vlachos (2008), "One size fits all? The effects of teacher cognitive and non-cognitive abilities on student achievement" IFAU Working Paper 2008:25.
- Hall, Caroline (2009) "Does making upper secondary school more comprehensive affect dropout rates, educational attainment and earnings? Evidence from a Swedish pilot scheme", IFAU Working Paper 2009:9.
- Hattie, John och Timperley, Helen (2007). "The power of feedback" *Review of Educational Research*, 77, s. 81-112.
- Lazear, Edward P. (2006), "Speeding, Terrorism, and Teaching To The Test", *Quarterly Journal of Economics*, vol. 121, s. 1029–1061.
- Neal, Derek och Diane Witmore Schanzenbach (2008), "Left Behind By Design: Proficiency Counts and Test-Based Accountability", forthcoming *Review of Economics and Statistics*.
- Sjögren, Anna (2010) "Graded children – Evidence of longrun consequences of school grades from a nationwide reform, IFAU Working Paper 2010:7.
- Skolöverstyrelsen (1962, 1969, 1980), *Läroplan för grundskolan*.
- Skolöverstyrelsen (1969) *Skollag och skolstadga 1970*.
- Skolöverstyrelsen (1970), "Kontakten mellan hem och skola", *Aktuellt från Skolöverstyrelsen*, Nr 36.
- SOU 1977:99 (1977), *Betygen i skolan*, Fritzes, Stockholm.
- SOU 1992:86 (1992), *Ett nytt betygssystem*, Fritzes. Stockholm.
- Utbildningsdepartementet (1978), *Läroplan för grundskolan*, Regeringens proposition 1978/79:180.
- Wolfers, Justin. (2006) "Did Unilateral Divorce Laws Raise Divorce Rates?", *American Economic Review*, 96 (5), s. 1802–20.

Tabellbilaga

Tabell A 1 Sammanfattande statistik för årskullarna födda 1954–1974.

Alla						
Utfall	Obs	genomsnitt	Stdavv			
Utbildningslängd	2009604	12,124	2,281			
Gymnasieexamen	2009604	0,811	0,392			
Högskoleutbildning	2009604	0,197	0,398			
Ln (årsinkomst)	1823586	7,624	0,893			

Alla						
Utfall	Obs	Pojkar genomsnitt	Stdavv	Obs	Flickor genomsnitt	Stdavv
Utbildningslängd	1024068	11,966	2,281	985536	12,288	2,269
Gymnasieexamen	1024068	0,806	0,395	985536	0,815	0,388
Högskoleutbildning	1024068	0,176	0,381	985536	0,218	0,413
Ln (årsinkomst)	936154	7,780	0,871	887432	7,460	0,887

Grundskoleutbildade föräldrar						
Utfall	Obs	Pojkar genomsnitt	Stdavv	Obs	Flickor genomsnitt	Stdavv
Utbildningslängd	266754	11,193	1,837	254310	11,632	1,936
Gymnasieexamen	266754	0,738	0,440	254310	0,763	0,425
Högskoleutbildning	266754	0,074	0,262	254310	0,112	0,316
Ln (årsinkomst)	246060	7,766	0,782	231662	7,453	0,829

Gymnasieutbildade föräldrar						
Utfall	Obs	Pojkar genomsnitt	Stdavv	Obs	Flickor genomsnitt	Stdavv
Utbildningslängd	393487	11,876	1,991	374880	12,282	1,994
Gymnasieexamen	393487	0,847	0,360	374880	0,861	0,346
Högskoleutbildning	393487	0,137	0,344	374880	0,186	0,389
Ln (årsinkomst)	369984	7,832	0,780	349355	7,486	0,821

Högskoleutbildade föräldrar

Utfall	Obs	Pojkar		Obs	Flickor	
		genomsnitt	Stdavv		genomsnitt	Stdavv
Utbildningslängd	193617	13,377	2,316	183172	13,667	2,089
Gymnasieexamen	193617	0,937	0,243	183172	0,948	0,221
Högskoleutbildning	193617	0,374	0,484	183172	0,430	0,495
Ln (årsinkomst)	184010	7,966	0,849	173324	7,617	0,828

Utbildningsinformation saknas

Utfall	Obs	Pojkar		Obs	Flickor	
		genomsnitt	Stdavv		genomsnitt	Stdavv
Utbildningslängd	170210	11,779	2,740	173174	11,804	2,775
Gymnasieexamen	170210	0,670	0,470	173174	0,652	0,476
Högskoleutbildning	170210	0,202	0,402	173174	0,220	0,414
Ln (årsinkomst)	136100	7,413	1,137	133091	7,198	1,136

IFAU:s publikationsserier – senast utgivna

Rapporter

- 2010:1** Hägglund Pathric ”Rehabiliteringskedjans effekter på sjukskrivningstiderna”
- 2010:2** Liljeberg Linus och Martin Lundin ”Jobbnätet ger jobb: effekter av intensifierade arbetsförmedlingsinsatser för att bryta långtidsarbetslöshet”
- 2010:3** Martinson Sara ”Vad var det som gick snett? En analys av lärlingsplatser för ungdomar”
- 2010:4** Nordström Skans Oskar och Olof Åslund ”Etnisk segregation i storstäderna – bostadsområden, arbetsplatser, skolor och familjebildning 1985–2006”
- 2010:5** Johansson Elly-Ann ”Effekten av delad föräldraledighet på kvinnors löner”
- 2010:6** Vikman Ulrika ”Hur påverkar tillgång till barnomsorg arbetslösa föräldrars sannolikhet att få arbete?”
- 2010:7** Persson Anna och Ulrika Vikman ”In- och utträdeseffekter av aktiveringskrav på socialbidragstagare”
- 2010:8** Sjögren Anna ”Betygsatta barn – spelar det någon roll i längden?”

Working papers

- 2010:1** Ferracci Marc, Grégory Jolivet och Gerard J. van den Berg “Treatment evaluation in the case of interactions within markets”
- 2010:2** de Luna Xavier, Anders Stenberg och Olle Westerlund “Can adult education delay retirement from the labour market?”
- 2010:3** Olsson Martin and Peter Skogman Thoursie “Insured by the partner?”
- 2010:4** Johansson Elly-Ann “The effect of own and spousal parental leave on earnings”
- 2010:5** Vikman Ulrika “Does providing childcare to unemployed affect unemployment duration?”
- 2010:6** Persson Anna och Ulrika Vikman “Dynamic effects of mandatory activation of welfare participants”
- 2010:7** Sjögren Anna “Graded children – evidence of longrun consequences of school grades from a nationwide reform”

Dissertation series

- 2010:1** Johansson Elly-Ann “Essays on schooling, gender, and parental leave”
- 2010:2** Hall Caroline “Empirical essays on education and social insurance policies”